

POLSKA AKADEMIA NAUK • INSTYTUT HISTORII

PL ISSN 1230-5057

**STUDIA Z DZIEJÓW
ROSJI I EUROPY
ŚRODKOWO—
WSCHODNIEJ** tom XXXIII

WARSZAWA

WYDAWNICTWO NAUKOWE *Semper*

<http://rcin.org.pl>

AUTORZY ARTYKUŁÓW

Mgr Maria Wojnicka — Warszawa

Mgr Krzysztof Buchowski
— asystent w Filii
Uniwersytetu Warszawskiego w Białymstoku

Mgr Alfred Legieć
— doktorant w Instytucie Historii
Uniwersytetu Łódzkiego

De Frédéric Guelton — directeur de recherche,
Service Historique de l'Armée de Terre

Dr Maria Pasztor
— adiunkt w Instytucie Historii Nauki PAN,
Warszawa

Doc. dr hab. Marek K. Kamiński
— docent w Instytucie Historii PAN,
Warszawa

Dr Bronisław Makowski
— adiunkt w Instytucie Historii PAN,
Warszawa

Doc. dr hab. Andrzej Korzon
— docent w Instytucie Historii PAN,
Warszawa

Doc. dr hab. Michał J. Zacharias
— docent w Instytucie Historii PAN,
Warszawa

STUDIA Z DZIEJÓW ROSJI
I EUROPY ŚRODKOWO-WSCHODNIEJ

POLSKA AKADEMIA NAUK • INSTYTUT HISTORII

ZAKŁAD DZIEJÓW EUROPY XIX I XX WIEKU

STUDIA Z DZIEJÓW ROSJI
I EUROPY ŚRODKOWO–WSCHODNIEJ

TOM XXXIII

WARSZAWA

WYDAWNICTWO NAUKOWE *Semper*

1998

Komitet Redakcyjny

WIESŁAW BALCERAK, JERZY BOREJSZA, MAREK K. KAMIŃSKI,
JERZY KŁOCZOWSKI, JERZY KOZEŃSKI, MACIEJ KOŹMIŃSKI,
MARIAN LECZYK, PIOTR ŁOSSOWSKI (redaktor), WOJCIECH MATERSKI,
MIECZYŚLAW TANTY, ROMAN WAPIŃSKI, ROMUALD WOJNA,
MICHAŁ ZACHARIAS, ELŻBIETA ZNAMIEROWSKA-RAKK (sekretarz redakcji),
JANUSZ ŻARNOWSKI

Adres Redakcji
Rynek Starego Miasta 29/31, 00-272 Warszawa

Okładkę projektowali
ANNA i LESZEK KAĆMOWIE

© Copyright by
Wydawnictwo Naukowe *Semper*, Warszawa 1998

© All rights reserved

WYDAWNICTWO NAUKOWE *Semper*

Redakcja i księgarnia firmowa:
ul. Bednarska 20A, 00-321 Warszawa,
tel./fax: (0-22) 828 49 73
e-mail: semper@rubikon.net.pl
<http://www.rubikon.net.pl/semper/>

PL ISSN 1230-5057

Printed in Poland

INTERMARIUM

<http://www.columbia.edu/cu/sipa/REGIONAL/ECE/intermar.html>

Od końca kwietnia 1997 r. w serwerze Columbia University (Nowy Jork) istnieje czasopismo „Intermarium” poświęcone najnowszej (tj. zasadniczo po II wojnie światowej) historii Europy Środkowo–Wschodniej. Celem wydawców jest ułatwienie kontaktów między badaczami tego okresu niezależnie od kraju pochodzenia i tematycznego zakresu zainteresowań (historia polityczna, społeczna, kultury etc.). Czasopismo posiada wszystkie tradycyjne działy: artykuły, materiały źródłowe, recenzje i omówienia, polemiki, a także dział informacji np. o planowanych konferencjach, realizowanych projektach badawczych etc. Zachęcamy do lektury, a także do udziału w powstawaniu pisma.

Teksty mogą być nadsyłane w głównych językach regionu oraz w językach międzynarodowych. „Intermarium” ukazuje się po angielsku, toteż chętnie widziane są teksty w tym właśnie języku. Koszty tłumaczenia ponoszą wydawcy. Nie przewidujemy wypłaty honorariów. Oczekujemy na teksty oryginalne, ale przyjmowane są też teksty już opublikowane (w takim przypadku potrzebna jest pisemna zgoda ich wydawcy).

Wydawcami „Intermarium” są:

Institute on East Central Europe (Columbia University)
Instytut Studiów Politycznych PAN

Redagują: John S. Micgiel i Andrzej Paczkowski

Prosimy o nadsyłanie tekstów i kontakt na adresy e-mail:

jsm6@columbia.edu
apacz@isppan.waw.pl
(lub politic@isppan.waw.pl)

fax: John Micgiel — USA + (212) 854–8577
Andrzej Paczkowski — PL + (22) 252–146

SPIS TREŚCI

ARTYKUŁY I ROZPRAWY

- Maria W o j n i c k a, Prasa polska jako źródło historyczne do dziejów Białorusi w latach 1918–1939
Польская печать — источник истории Белоруссии в 1918–1939 годах
The Polish Press as an Historical Source for the History of Belorussia in the Years 1918–1939 . . . 5
- Krzysztof B u c h o w s k i, Położenie polskiego szkolnictwa w niepodległym państwie litewskim (1918–1940)
Ситуация польской школы в независимом литовском государстве (1918–1940)
Polish Schools in Independent Lithuania (1918–1940) 23
- Jacek L e g i e ć, Misja Borysa Kudrynowskiego w Warszawie (kwiecień–sierpień 1919 r.)
Миссия Бориса Кудрыновского в Варшаве (апрель–август 1919)
The Boris Kudrynovsky Mission in Warsaw (April–August 1919) 53
- Frédéric G u e l t o n, Maria P a s z t o r, Bitwa warszawska w świetle korespondencji generała Weyganda i marszałka Focha (lipiec–sierpień 1920 roku)
Варшавская битва в свете корреспонденции генерала Вейганда и маршала Фоха (июль–август 1920 года)
The Battle of Warsaw in the Light of the Correspondence between General Weygand and Marshal Foch (July–August 1920) 63
- Marek Kazimierz K a m i ń s k i, Stosunki polityczne pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czechośłowacką (koniec lipca–grudzień 1920 r.)
Политические отношения между Польской Республикой и Чехословацкой республикой (конец июля — декабрь 1920 года)
Political Relations between the Republic of Poland and the Republic of Czechoslovakia (End of July — December 1920) 77
- Bronisław M a k o w s k i, Z dziejów litewskiej mniejszości w Polsce. Wysiedlenie Litwinów z Suwalszczyzny na podstawie umowy sowiecko–niemieckiej z 10 stycznia 1941 roku
Из истории Литовского меньшинства в Польше. Переселение Литовцев из Сувальского повята на основании немецко–советского соглашения от 10 января 1941 года
From the History of the Lithuanian Minority in Poland. The Resettlement of Lithuanians from the Suwałki Region upon the Basis of a German–Soviet Agreement of 19 January 1941 105
- Andrzej K o r z o n, Losy darów z Zachodu dla Polaków w ZSRR po zerwaniu polsko–radzieckich stosunków dyplomatycznych w kwietniu 1943 r.
Судьба даров из Запада для поляков в СССР после разрыва польско–советских отношений в апреле 1945 года
The History of Western Aid for Poles in the Soviet Union after the Severance of Polish–Soviet Diplomatic Relations in April 1945 117
- Michał Jerzy Z a c h a r i a s, System władzy komunistycznej w Jugosławii. Powstanie, przemiany, rozkład
Система коммунистической власти в Югославии, возникновение, перемены и распад
The System of Communist Rule in Yugoslavia. Origin, Transformations, Disintegration 131

MATERIAŁY I DOKUMENTY

- Aleksander A c h m a t o w i c z, Zofia S t r z y ż e w s k a, Powszechny obowiązek służby wojskowej Polaków w Rosji Sowieckiej. Wiosna 1919 roku 153
- Jan Jacek B r u s k i, Jan P i s u l i ń s k i, Polska dyplomacja wobec emigracji ukraińskiej. Nieznana instrukcja ministra Augusta Zaleskiego z 1926 roku 159
- Wojciech M a t e r s k i, Tematyka polska w materiałach postsowieckiego zasobu archiwalnego 169

PRZEGLĄDY BADAŃ i ZASOBÓW ŹRÓDŁOWYCH

- Aleksandra J. Leinwand, Historiografia polska o propagandzie sowieckiej na białoruskich ziemiach II Rzeczypospolitej 183
- Elżbieta Znamierowska-Rak, Historiografia bułgarska w pierwszych latach postkomunistycznej transformacji. Główne kierunki i zagrożenia 189

RECENZJE

- J. Buszko, Polacy w parlamencie wiedeńskim 1848–1918, Janusz Gruchała 195
- Raimo Pullat, Suomi ja Puola. Suhteita yli Itämeren 1917–1941,
Barbara Szordykowska 199
- Janusz Gruchała, Tomasz G. Masaryk, Marek Kazimierz Kamiński 202
- Slezsky Sbornik (Acta Silesiaca) roczn. 94, nr 1, Włodzimierz Chełchowski 205
- Międzymorze. Polska i kraje Europy Środkowo–Wschodniej XIX–XX wiek,
Henryk Walczak 208
- Stanisława Lewandowska, Życie codzienne Wilna w latach Drugiej Wojny Światowej,
Piotr Łossowski 212
- Iosif Toma Popescu, Świadeństwo, Andrzej Koryn 215
- Allies at War. The Soviet, American and British Experience 1939–1945, ed. by David Reynolds,
Warren F. Kimball and Alexander O. Chubarian, Jacek Tebinka 219
- Symposium historyczne „Rok 1944 na Wileńszczyźnie”, pod red. J. Wołkonowskiego,
Dariusz Rogut 222
- NKWD o polskim podziemiu 1944–1948. Konspiracja polska na Nowogródzczyźnie
i Grodzieńszczyźnie, red. T. Strzembosz, Wojciech Materski 225
- N. Gaškaite, D. Kuodytė, A. Kašėta, B. Ulevičius, Lietuvos partizanai 1944–1953 m.,
Bronisław Makowski 228
- Wiesław Choruży, Białoruski drugi obieg w Polsce 1981–1990, Maria Wojnicka 230

LISTY DO REDAKCJI

- Uwagi do dyskusji o deportacji obywateli polskich do ZSRR w okresie II wojny światowej,
Tadeusz Pińkowski 235

ŻYCIE NAUKOWE

- Jubileusz doc. dr hab. Romualda Wojny, Elżbieta Znamierowska-Rak 241
- Posiedzenia naukowe Zakładu Dziejów Europy XIX–XX w. Instytutu Historii PAN
(październik 1996 — wrzesień 1997) 244

Semper

WYDAWNICTWO NAUKOWE

Redakcja i księgarnia firmowa:
ul. Bednarska 20A
00-321 Warszawa

tel./fax: (+48) (22) 828 49 73
e-mail: semper@rubikon.net.pl
<http://www.rubikon.net.pl/semper/>

Nasza oficyna wydaje książki ze wszystkich dziedzin nauki. Specjalizujemy się w monografiach oraz w trudnych, niskonakładowych publikacjach w różnych językach (m.in. rozprawy habilitacyjne, bibliografie, słowniki specjalistyczne, materiały źródłowe).

Nasze książki są prezentowane na międzynarodowych wystawach i targach we Frankfurcie n. Menem, Chicago, Jerozolimie, Lipsku, Montrealu, Wilnie, Kijowie i Mińsku, a także podczas różnych imprez krajowych.

Wśród stałych odbiorców naszych publikacji (ponad 200 wydanych tytułów zwartych, periodyki naukowe i wydawnictwa ciągłe) znajdują się wszystkie poważne księgarnie polskie, biblioteki uczelniane oraz wiele renomowanych bibliotek zagranicznych.

Do współpracy zapraszamy przede wszystkim autorów gotowych prac analitycznych. W zasadzie nie wydajemy tekstów popularnonaukowych. Naszą ofertę kierujemy głównie do samodzielnych pracowników naukowych, chociaż nasza seria «Studia i Materiały» jest przeznaczona m.in. na ciekawe prace magisterskie i doktorskie.

Wojciech Kriegseisen (red. naczelny nauk humanistycznych)

Włodzimierz Zuzga (red. naczelny publikacji ścisłych)

Helena Ratomska (właścicielka wydawnictwa)

Bogusława Pilch (sekretarz redakcji)

Semper

WYDAWNICTWO NAUKOWE

Redakcja i księgarnia firmowa:
ul. Bednarska 20A
00-321 Warszawa

tel./fax: (+48) (22) 635 49 73
e-mail: semper@rubikon.net.pl
<http://www.rubikon.net.pl/semper/>

Nasze publikacje można zamawiać i nabywać we wszystkich księgarniach akademickich i naukowych oraz w wielu krajowych i zagranicznych księgarniach literackich.

Księgarnie naukowe przyjmują również zamówienia na wydawane przez nas czasopisma i wydawnictwa ciągłe.

Zapraszamy do odwiedzania naszej strony w Internecie:

<http://www.rubikon.net.pl/semper/>

gdzie znajdują się: aktualny katalog, formularz zamówieniowy, informacje o wydawnictwie, zapowiedzi wydawnicze, informacje o sprzedaży wysyłkowej.

Na życzenie przesyłamy bezpłatne katalogi.